

VÝLETY, KTERÉ NADCHNOU DĚTI I RODIČE

HRAVÝ PRŮVODCE ČESKEM II.

NAPSALA
IVA PETŘINOVÁ
ILUSTROVAL
VOJTĚCH ŠEDA

FRAGMENT

Hravý průvodce Českem II.

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Iva Petřinová
Hravý průvodce Českem II. – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

VÝLETY, KTERÉ NADCHNOU DĚTI I RODIČE

HRAVÝ PRŮVODCE ČESKEM II.

NAPSALA
IVA PETŘINOVÁ

ILUSTROVAL
VOJTĚCH ŠEDA

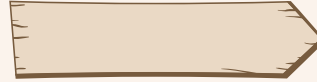
FRAGMENT

Vysvětlivky

úkol pro děti

otázka pro děti

DŮLEŽITÉ UPOZORNĚNÍ!

Kapitola Zkamenělá pohádka byla napsána ještě před 24. červencem 2022, kdy se v národním parku České Švýcarsko rozhořel rozsáhlý lesní požár. Šesti tisícům hasičů se jej podařilo uhasit až po 20 dnech a místa zasažená ohněm byla turistům znepřístupněna. Postupně budou otevírány turistické stezky, kde návštěvníkům nehrozí žádné nebezpečí. Je však pravděpodobné, že i v dalších sezónách budou v oblasti platit určitá zpřísnění a omezení.

OBSAH

STŘEDNÍ ČECHY

1. Kde tluče srdce Brd (Padrtské rybníky, vrchol Praha)..... 7
2. Na dně pravěkých moří (Svatý Jan pod Skalou, Solvayovy lomy) 15
3. Stříbrná pokladnice Českého království (Kutná Hora)..... 21

JIŽNÍ ČECHY

4. Křížem krážem Blanským lesem (Klet, Zlatá Koruna, zřícenina hradu Dívčí Kámen) 31
5. Výprava nejen za husity (Tábor) 39

ŠUMAVA

6. Tajemství ledovcových jezer (Špičák, Černé a Čertovo jezero)..... 49

ZÁPADNÍ ČECHY

7. Kde se země třese a bahno bublá (Františkovy Lázně, rezervace Soos a Skalná) 57
8. Tam, kde se kružil cín (Krupka, Komáří hůrka) 65

ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ

9. Z opičího hrádku k ptačím domkům (Ústěk, Helfenburk)..... 73
10. Z údolí Labe na orlí hnízdo (Ústí nad Labem) 81

SEVERNÍ ČECHY

11. Zkamenělá pohádka (České Švýcarsko)..... 91
12. V Albrechtově šťastné zemi (Frýdlant)..... 97

KRKONOŠE A PODKRKONOŠÍ

13. Vstříc mamutím zážitkům do kraje hrobat z Harrachu (Harrachov) 107

ČESKÝ RÁJ

14. Město pohádek i brána do ráje (Jičín).... 115
15. Zemský ráj to napohled (Hruboskalsko)..... 123

VÝCHODNÍ ČECHY

16. Záhada ztraceného pokladu (Potštejn)..... 135

VYSOČINA

17. Město mnoha nej (Pelhřimov) 143
18. Z pohádky do pohádky (Pernštejn)..... 151

SEVERNÍ MORAVA A SLEZSKO

19. Chvíli nahoře, chvíli v dole (Ostrava – Landek) 161

STŘEDNÍ MORAVA A JESENÍKY

20. Na střechu Moravy a zase zpět (Karlova Studánka, Praděd) 171

VÝCHODNÍ MORAVA A BESKYDY

21. Zpátky ke kořenům (Velehrad) 181
22. Odkud vítr vane (Buchlov)..... 189

JIŽNÍ MORAVA

23. Nesmrtelná krása barokního umění (Vranov nad Dyjí)..... 199

STŘEDNÍ ČECHY

1. Kde tluče srdce Brd

(Padrťské rybníky, vrchol Praha)

Nejvyšší rýze české pohoří si pod vládou dobrého, ale přísného ducha Fabiána stále uchovává svou tajemnost a zvláštní půvab. Členitý terén, drsné podnebí a dlouhá léta nepřístupný vojenský prostor zachovaly krajinu Brd doposud plně neprobádanou. Divočina uprostřed civilizovaného světa prozatím není hustě prošpikována turistickými značkami a stále platí, že se objevuje zásadně pěšky, maximálně na kole!

TRASA »»»

parkoviště Nepomuk »»» po modré turistické značce k rozcestí U Sv. Jana »»» po žluté turistické značce k rozcestí Na Rovínách »»» po cyklostezce 2273A do Přední Záběhlé »»» NS Okolím Padrťských rybníků »»» turistické rozcestí Hořejší padrťský rybník »»» po modré turistické značce k rozcestí U Padrťských rybníků »»» po zelené turistické značce ke křižovatce s cestou Masnice »»» po cestě Masnice k cyklostezce 2251 »»» cyklostezkou zpět na parkoviště Nepomuk

Délka trasy: 18,5 km

„Na velikosti nezáleží“ či „co je malé, to je milé“ jsou úsloví, která přesně vystihují pohoří Brdy. Nemohou se sice měřit s vrcholy ostatních českých a moravských pohoří, ale jednak se o ně nemusíme dělit s žádným sousedním státem, a jednak se rozprostírají doslova za humny od Prahy. Název je poněkud zvláštní, ale ryze český. Jeho základ vychází ze staroslovanského výrazu „brdo“, jak se označoval tkalcovský hřeben, v přeneseném smyslu pak táhlý zalesněný hřbet. Přesně takový ráz vrchovina táhnoucí se od okraje Prahy až na jihovýchodní Plzeňsko má. Brdy mají za sebou vskutku bohatou a nelehkou historii, a díky tomu jsou snad ještě lákavější.

ZAJÍMAVOST

Během třicetileté války a následné morové epidemie utrpěla brdská krajina hluboké rány, které se dlouho nedařilo zacelit. Chyběli lidé pro práci v lese i dělníci v železárnách. Proto tehdejší arcibiskup František Ferdinand, hrabě z Khünburgu, povolal na počátku 18. století nové osadníky z česko-bavorského pomezí. Příchozím zaručil, že budou zbaveni roboty a jejich synové nebudou povolováni do vojenské služby. Za dvacet zlatých obdržela každá rodina místo i materiál ke stavbě domu a dostatek pozemků k hospodaření v nepříliš pohostinném místě pod hřebenem Malého Toku. V polovině ledna 1727 dorazilo 22 rodin šumavských Němců a nově vzniklá vesnice dostala jméno Nepomuk, protože pan arcibiskup ctil sv. Jana Nepomuckého. Počet usedlostí se podle tehdejšího pravidla nesměl dále rozšiřovat, a tak byla v sousedství založena další německá ves Zálány. Přestože němečtí osadníci zcela splynuli s českým prostředím, ještě dlouho se oblasti říkalo V Němcích.

Na křižovatce za kioskem s občerstvením se vydejte vzhůru po modré k turistickému rozcestníku U Sv. Jana. Stoupejte dále,

Pokud nemáte zdejší cestičky v malíku, není radno se pouštět do neznačených končin nazdařbůh. Začínajícím objevitelům Brd bohatě postačí základní síť turistických a naučných stezek, které vedou ke všem významnějším místům. Během jednoho výletu je ale obsáhnout rozhodně nemůžete, proto je tu alespoň malá ochutnávka. Unikátní pás lesů, rozeklaných skalních stěn, vyhlídkových míst, vřesovišť i vodních ploch zahrnuje okruh dlouhý něco přes 18 kilometrů, jehož výchozím i cílovým místem je **obec Nepomuk**. Je tu dostatek možností k zaparkování i občerstvení, což se může hodit. V CHKO Brdy na žádné bufety ani kiosky nenarazíte, takže pohodlné obutí a velkou svačinu s sebou!

tentokrát po žluté turistické značce, a zkuste najít zděné základy **zaniklé boudy U Sv. Jana**. Původním posláním této

a dalších podobných stavbiček v brdských hvozdech bylo strážit okolí. Neměla okna,

ale pouze střílny na obranu. Na jednom ze stromů u cesty najdete obrázek světce.

Co je vyobrazeno za postavou sv. Jana Nepomuckého?

Je to Karlův most v Praze.

Po žluté pokračujte asi 1,5 kilometru po okraji kamenného moře s půvabným vyhlídkovým místem nazvaným podle velkého znalce a milovníka Brd Jana Čáky. Nad ním se do výšky 862 metrů zvedá

druhý nejvyšší vrchol Brd, který byl dlouho považován za nejvyšší. Tato dominanta kraje je ještě výraznější díky nepřehlédnutelné věži zakončené bílou kopulí meteorologického radaru.

K čemu slouží meteorologické stanice?

Jsou to zařízení měřící údaje potřebné pro předpověď počasí.

ZAJÍMAVOST

Už 2. světová válka naznačila, že je tento vrchol výhodným strategickým místem pro radarová zařízení. Traduje se, že odsud byla německá armáda schopna zachytit i startující letouny z Velké Británie. A jak Brdy přišly k současnému radaru? Bohužel na základě velmi nešťastných okolností, kdy roku 1997 Moravu postihla velmi rozsáhlá a ničivá povodeň. Do té doby počasí monitorovala meteorologická observatoř Praha-Libuš, která však nedokázala dohlédnout za vrcholky českých hranic. A tak hrozba v podobě povodně, která přicházela na naše území z Rakouska a Německa, zůstávala nebezpečně dlouho skryta. Tato událost vedla k tomu, že pro nový meteoradar bylo vybráno jiné, příhodnější místo – ve vyšší nadmořské výšce téměř ve středu Čech. Dosah zařízení je 265 kilometrů a měření probíhá v intervalech deseti minut.

Jaký je název brdského vrcholu, který byl dlouho považován za ten vůbec nejvyšší?

Vrchol se jmenuje Praha.

ZAJÍMAVOST

Hora se původně jmenovala Skalice. Název odvozený od hlavního města Českého království Prahy vznikl pravděpodobně až během národního obrození na popud místních vlastenců. Údajně prý takto chtěli pojmenovat nejvyšší bod v Brdech, za který byl po dlouhou dobu mylně považován právě tento vrch. Když se při pozdějším přesnějším měření zjistilo, že primát patří ve skutečnosti Toku, který je ještě o necelé tři metry vyšší, bylo to pro vlastence zklamání; ale vše již bylo oficiálně schváleno a zaneseno v mapách, takže se s tím nedalo nic dělat.

Po žluté pokračujte svažující se cestou s názvem Sýkorová k dřívější samotě zvané Rovina, kde se lesní silničky křížují. U rozcestníku se vydejte vlevo po pohodlné cyklostezce směrem k Padrťským rybníkům. Trvat to bude zhruba hodinu a cestou potkáte památný **Záběhelský dub** upomínající na někdejší

vesnici Přední Záběhlá. Ani se nechce věřit tomu, že spolu s vedlejší Zadní Záběhlou měly ještě na počátku 2. světové války 447 obyvatel v 83 domech, školu, dvě myslivny a tři hájovny. V poválečných letech ji však potkal stejný osud jako sousední Padrť – byla vysídlena a bez milosti zbořena.

ZAJÍMAVOST

Mnozí lidé si spojují vznik vojenského újezdu až s poválečným totalitním režimem. To je však omyl; už v roce 1926 tu existovala dělostřelecká střelnice. Zážitky 1. světové války byly příliš čerstvé a mladá Československá republika potřebovala účinný obranný systém a vhodný prostor, kde by se její armáda mohla zdokonalovat v bojovém umění. Řídce osídlená krajina Brd se ukázala jako mimořádně vhodná, a vznikl tak vojenský výcvikový prostor – daleko menší než v pozdějších letech, a hlavně nebyl tak neprodyšně uzavřený. Zákaz vstupu platil pouze v době, kdy se tu skutečně konalo cvičení, jinak sem mohli návštěvníci téměř bez omezení. Jiný režim tu zavládl v průběhu 2. světové války, kdy se Němci rozhodli cvičiště rozšířit a mnoho vsí a osad srovnali se zemí. Ve stejném duchu se pokračovalo i po skončení války, kdy byl zřízen vojenský újezd Brdy, do něhož byl vstup bez výjimek zakázán. Obyvatelé

se museli vystěhovat, jejich domy byly nemilosrdně zbořeny a rozsáhlé lesy v krásné krajině se pro normálního smrtelníka staly zcela nepřístupnými.

Území o rozloze 260 km² se proměnilo v cvičiště Československé lidové armády, kde probíhaly tankové střelby, vojáci se cvičili ve střelbě z ručních zbraní a házení granátů a letecká střelnice sloužila pilotům k výcviku ve střelbě z palubních zbraní a shazování bomb.

Jedním z míst, které zmizelo z map, byla i vesnice Padrť, založená německými hutníky, kteří pracovali ve zdejších hutích, hamrech a vysokých pecích. Od roku 1952, kdy byli její obyvatelé donuceni opustit své domovy a jejich příbytky strhly buldozery, jako by se tu čas zastavil.

Padrťské pláně se staly součástí vojenského výcvikového prostoru a koncem 70. let minulého století na nich byla do provozu uvedena protitanková střelnice. Sloužila k nácvičku denní i noční střelby z tanků, děl, houfnic a další bojové

techniky. To už našťěstí není pravda a dnes se nad pláněmi prohání jen vítr. Jsou tak jedním z nejromantičtějších a nejpůsobivějších brdských míst vůbec. Všude kolem se rozprostírají rozsáhlé louky s vysokou, léta nesečenou trávou, v mokřinách šumí větrem rozvlněné rákosí a klid ruší jen zpěv ptáků a kvákání žab. Uzavření oblasti před činností člověka přineslo i kladné stránky; v utajení tu přežily jinde mizející druhy rostlin a živočichů. Jeden z nich se dokonce dostal do loga CHKO Brdy.

Který živočich je symbolem brdské přírody?

Je to rak kamenáč.

Největším lákadlem pro návštěvníky Brd jsou **Padrťské rybníky**, nejvýše položené vodní plochy ve Středočeském kraji. I když byly vytvořeny uměle někdy kolem roku 1560 podnikavým vlastníkem kraje Floriánem Gryspkem z Gryspachu, s krajinou během staletí zcela splynuly a na první pohled vypadají spíš jako horská jezera. Nejprve budete po naučné stezce obcházet **Dolejší padrťský rybník** obklopený bažinatými

loukami a mokřady. Od hráze pokračujte alejí až k většímu z rybníků – **Hořejšímu padrťskému rybníku** o rozloze 115 metrů čtverečních. Ve skutečnosti však bude jeho plocha menší, než se uvádí, protože břehy postupně zarůstají, a při jeho východní straně se dokonce rozprostírá malé rašeliniště. Naučnou stezku lemují informační panely, na nichž se o zdejší přírodě dozvíte mnohem více.

Proč zůstávala krajina Brd po většinu času neobydlená, když je tu tolik dřeva, vody a v minulosti i nerostných surovin?

Neúrodná půda nebyla vhodná pro zemědělství.

Oba rybníky slouží především k chovu ryb, hlavně kaprů, a loví se ob rok – každý rok jeden z rybníků.

ZAJÍMAVOST

V minulosti, když rybníky patřily zbirožskému velkostatku hraběte Colloredo-Mannsfelda, byl velkou událostí ceremoniální výlov Padrťských rybníků jednou za dva roky. Když zaměstnanci velkostatku odvezli vozy plné kaprů, štik, okounů a úhořů, zvolali „hoří!“, což znamenalo konec oficiálního výlovu.

Do rybníka pak mohl vstoupit kdokoliv a odnést si zapomenutou rybu.

Pokud vás láká koupání, v případě Padrťských rybníků si budete muset nechat zajít chuť.

Vodní nádrže jsou přírodní rezervací a koupání je tu zakázáno. I kdyby nebylo, ledová voda přivedená spoustou malých potůčků z nich nečiní právě termální lázně! Cestou po 700 metrů dlouhé hrázi se můžete kochat výhledem na oba rybníky a okolní přírodu. Když budete mít štěstí, možná zahlédnete i černého čápa, mořského orla nebo volavku šedou.

Přes hráze vede modré turistické značení, to ale vyměňte na křižovatce cest za zelené a dojděte až k místu zvanému **Václavka**.

Lovecká chata stejného jména je jednou z mála stavebních objektů, které v Brdech dosud stojí a poskytuje zázemí při placených honitbách v lokalitě Padrťských rybníků. V její blízkosti najdete památníček upomínající na výsadek parašutistů

z odbojových skupin Intransitive a Tin v noci z 29. na 30. dubna 1942. Bohužel jejich výsadek provázely nesnáze; jednotliví parašutisté dopadli na příliš rozptýlené území a společně se již nesešli, a nemohli tak v okupované vlasti vykonat své úkoly.

Konce války se nedožil žádný z výsadkářů. Nejznámější je nejspíš osud Jaroslava Švarce, který se spojil s parašutisty v Praze a s nimi pak zemřel během boje v kryptě pravoslavného chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici.

Kolik mužů se výsadku účastnilo? Obejdi kamenný náhrobek a spočítej padáky, které je symbolizují.

Bylo to pět mužů.

Od Václavky pokračujte po zelené; provázet vás budou lesy, kam jen oko dohlédne. Krajina tu hodně připomíná pohraniční pás

šumavských hvozdů a po vzoru Krkonoš má i svého vládce. Je jím dobrý duch Fabián.

POVĚST

Podle pověsti býval Fabián rytířem, který měl na vrchu Baba svůj hrad. Jeho život krutě poznamenala žena. Byla jeho milou, ale rozešel se s ní a oženil se s jinou. Zhrzená milenka se však s odmítnutím nehodlala smířit a zahořela pomstou. Protože byla zběhlá v kouzlech, jaksepatří se mu pomstila.

Hrad nechala propadnout do země, z mladé a pěkné

manželky udělala zeměžluč a z Fabiána

ducha odsouzeného navěky bloudit

brdskými lesy. Ke cti Fabiána však slouží,

že na svůj osud nezanevřel a stal se duchem

veskrze dobrým, který pomáhá potřebným

a trestá jen ty, kdo si to opravdu zaslouží.

Fabián je prý muž vysoké postavy s dlouhým

rozevlátým vousem, oblečený jako myslivec do

zeleného pláště, se zeleným kloboukem na hlavě,

v ruce má sukovici a v ústech fajfku. Po cestě si

občas zahouká jako hejkal. Odpovídat mu stejným

způsobem však není radno - nemá to rád, a i když

je to veskrze dobrák, mohl by se odvděčit nějakou čertovinou. Místní obyvatelé mají Fabiána rádi a často ho zpodobňují jako roztomilou figurku ze smrkových šišek, mechu a větviček, kterou lze spatřit za oknem nejednoho domku v Brdech a také v podbrdských muzeích.

Zhruba po půlhodině chůze přijdete k rozcestí, které vás upozorní na skalisko

pojmenované podle jednoho letního ovoce.

Jak se hora vysoká 726 metrů jmenuje?

Je to Jahodová hora.

Máte-li ještě dost sil, můžete si vyběhnout na její rozeklaný vrchol. Jinak pokračujte po zelené ještě asi 350 metrů do místa, kde se po levé straně připojuje cesta s názvem Masnice. Po ní půjdete dalších téměř

2,5 kilometru až k cyklostezce vedoucí do Nepomuku. Pak už vás čeká jen posledních několik minut k parkovišti u kiosku s občerstvením, které může po takové túře opravdu přijít vhod.

2. Na dně pravěkých moří (Svatý Jan pod Skalou, Solvayovy lomy)

Na dohled od Prahy, v kouzelné krajině podél řeky Berounky, se nacházejí malebné vesničky, vápencové skály, krápníkové jeskyně, meandrující potoky, tajemné sluje, hluboké strže a mezi nimi úzkokolejka s dehtem vonícími starými pražci. Vydejte se na cestu po dně pravěkých moří až do světa starých českých pověstí a bájí... Svatý Jan pod Skalou a poustevník Ivan už vás vyhlíží.

TRASA ➡➡

Svatý Jan pod Skalou (kostel s jeskyní a pramenem sv. Ivana) ➡➡ po červené turistické značce ke kapli Povýšení sv. Kříže ➡➡ vyhlídka na Skále ➡➡ NS Svatojánský okruh ke geologické expozici hornin ➡➡ NS Solvayovy lomy ➡➡ po NS Svatojánský okruh (jeskyně Arnika, Propadlé vody) ➡➡ Svatý Jan pod Skalou (parkoviště)

Délka trasy: 5 km

Kousek světa mezi Prahou a Berounem patří mezi nejstarší osídlená místa u nás. Území je tvořeno břidlicí a vápencovými skalami, ve kterých vznikla řada větších i menších jeskyní. Ty přitahovaly lidi dávno

předtím, než na okolních kopcích začaly vyrůstat první hrady. Avšak do žádné jiné se nevchází přímo z kostela. To můžete zažít jen zde, v Ivanově jeskyni ve vesničce Svatý Jan pod Skalou.

POVĚST

Dle dávné legendy se ve zdejší jeskyni v blízkosti pramene křišťálově čisté vody usadil koncem 9. století první český poustevník jménem Ivan. Vzdal se světských radovánek, živil se lesními plody a mlékem ochočené lesní laně. V tichých modlitbách a nikým nespátřen zde prožil 42 let, přičemž mnohokrát odolal svodům ďábla. Když už se málem rozhodl opustit poustevnický život, zjevil se mu Jan Křtitel, daroval mu k obraně před pokušením kříž a vyzval ho, ať neodchází. Když pak Ivana opět pokoušel ďábel, praštil ho křížem tak, že ďábel vyletěl z jeskyně a ve stropě po něm zůstala díra.

Že nevěříte? Pojďte se přesvědčit, tedy jestli se nebojíte. Projděte **kostelem Narození sv. Jana Křtitele** do původní skalní svatyně. Ještě i dnes vás obklopí tajuplná atmosféra. Umíte si představit, že byste v jejích útrobách strávili sami jeden jediný den?

O svatém Ivanovi se říká, že tu prožil více než čtyřicet let.

K vidění je zde i kámen, na němž se modlil tak dlouho, až se do něj otiskla jeho chodidla. Ale také ta zmiňovaná díra, kterou vyletěl potouchlý ďábel.

Najdi díru, kterou vyletěl ďábel.

Zadní část jeskyně sloužila jako krypta neboli místo, kde našli poslední odpočinek opati zdejšího kláštera. Dodnes je

připomínají staré náhrobní kameny na stěnách. Pozornost věnujte také kamennému oltáři. Nejenže patří mezi

nejstarší u nás, ale zároveň slouží jako taková přírodní meteorologická stanice. Jste zvědaví, jaké počasí vás čeká? Je-li kamenná deska na oltáři orosená, hrozí, že cestou zmoknete. Pokud je suchá, směle se vydejte na cestu. Ovšem správný poutník se ani deště nezalekne.

Než vyjdete ze svatyně ven na denní světlo, zastavte se ještě v prostoru samotného kostela. Kromě náhrobku svatého Ivana

uprostřed tu můžete spatřit nad oltářním obrazem velký kříž, který darovali kostelu poutníci ze Starého města pražského. Považte, že původně stál na Karlově mostě v Praze!

Nyní obejděte budovu kostela zleva až pod okno Ivanovy jeskyně. Tady totiž vyvěrá silný pramen léčivé vody pojmenovaný **Pramen svatého Ivana**, kdysi stáčený do lahví a prodáváný pod názvem Ivanka.

ZAJÍMAVOST

Což o to, minerální voda Ivanka chutná docela dobře a v parném létě příjemně osvěží, ale odborníci nedoporučují popíjet ji příliš často. Vlivem velkého množství soli by mohla způsobit tvorbu ledvinových kamenů. A tomu se dá docela snadno uvěřit; vždyť stačí, když se podíváte, jaká vrstva usazenin se vytvořila kolem pramene za posledních 6 000 let. Ano, celá ta dvanáct metrů vysoká skála, k níž je kostel přistavěn, je vlastně „zkamenělá pěna“, která se vysrážela z pramenité vody na spadáném listí, větvích nebo polštářích mechu. Proto se také tomuto druhu vápence říká pěnovec neboli odborně travertin.

U „zázračného“ pramene kdysi bývaly zavěšeny hole, berle a dřevěné nohy, které zde zanechali vyléčení poutníci. V současné

době jej hlídá socha poustevníka Ivana s jeho věrnou laní.

Pohlad sochu poustevníka pro štěstí a můžeš vyrazit za dalším dobrodružstvím.

POVĚST

Jednoho dne si kníže Bořivoj, sídlící na Tetíně, vyjel se svou družinou na lov. V lese stíhal raněnou laň až ke skále poblíž Ivanovy jeskyně, kde ji skolil kopím. Ze smrtelné rány však místo krve vyteklo mléko a bylo ho tolik, že se kníže i jeho družina dosyta napili. Právě tady se kníže seznámil s poustevníkem Ivanem

a pozval ho na tetínský hrad. Nabídku žít natrvalo v pohodlí knížecího dvorce ale Ivan odmítl a vrátil se zpátky do skal. Zanedlouho na to zemřel a byl pohřben ve své jeskyni. Možná to byl sám kníže Bořivoj, kdo nechal vystavět u jeho hrobu malou kapličku, aby se poutníci z blízka i daleka mohli poklonit památce tohoto světce.

Je čas opustit malebnou barokní vesničku a vydat se do přírody. Páteří celé trasy je naučná stezka Svatojánský okruh; my si ji však prodloužíme ještě o návštěvu skanzenu pod širým nebem – Solvayových lomů. Trasa to není dlouhá, ovšem počáteční stoupání může být fyzicky náročnější.

Podél klášterní zdi pokračujte po červené značce vzhůru přímo do lesa a po pár stech metrech dorazíte ke **kapli Povýšení svatého Kříže**. Právě tady se měl odehrát již zmíněný zážrak, kdy se poustevníku Ivanovi, který se

rozhodl opustit svou jeskyni, zjevil svatý Jan Křtitel a daroval mu dřevěný kříž k vymytání zlých duchů. Tímto křížem Ivan pokušitele ze svého příbytku v jeskyni opravdu vyhnal a strávil v ní zbytek svého života. Kříž s oltářem a sochami svatého Jana Křtitele a svatého Ivana z místního červeného mramoru tu opravdu stál, původně pod širým nebem. Až později nad ním byla zbudována kaple podle návrhu architekta Kryštofa Dientzenhofera.

POVĚST

Pro svatojánské údolí jsou příznačné dlouhé šedivé metličky stepní trávy kavylu vlnící se tajemně ve větru. Podle pověsti jsou to vousy poustevníka svatého Ivana, které mu ďábel při zápasu vyškubl a rozhodil je po kopcích.

I vy chvíli postůjte a načerpejte trochu energie; budete ji potřebovat, protože ta náročnější část cesty je teprve před vámi. Čekají vás doslova „schody do nebe“ a věřte, že vám budou připadat opravdu nekonečné. Napříč úbočím vystoupejte po schodech tvořených kořeny stromů až k rozcestí.

Nejprve se vydejte vpravo, slepou odbočkou k **vyhlídce ze Skály**. Ano, je to skála s velkým „S“, jak se za chvíli budete moct přesvědčit. Tyčí se 210 metrů nad okolní krajinou a výhled odtud je k nezaplacení. Avšak určitě to není místo vhodné pro člověka trpícího závratí, protože až na malý

2. Na dně pravěkých moří (Svatý Jan pod Skalou, Solvayovy lomy)

kousek zábradlí kolem kříže tady nenajdete žádné zábrany, takže opatrnosti není nazbyt. Uznejte ale, že ten výstup stál za to;

z ptačí perspektivy se otevírá hlubina, v níž lidé připomínají mravence a zaparkovaná auta dětské hračky.

TIP

Okolní krajina je skutečně úchvatná. Máte-li možnost, vyzkoušejte vyhlídkový let balonem z blízkého Karlštejna. Nejenže si prohlédnete okolí z ptačí perspektivy, ale ještě zažijete nevšední dobrodružství, na které jen tak nezapomenete.

Opatrně se vraťte zpátky na Svatojánský okruh a na rozcestí pokračujte rovně. Symboly dvou kladívek vás povedou.

Cesta se postupně stáčí vpravo vzhůru, přes koleje až na prostranství bývalého lomu.

Jak se lom nazýval?

(Nápověda: Odpověď najdeš na informačních tabulích.)

Jmenoval se Paraple.

To, co dělá zdejší lom zajímavým, jsou zcela jistě barvy. Protože se vápencová skála v různých fázích eroze střídá s hlinitými svahy, hýří lom opravdu mnoha odstíny.

Následujte úzkorozchodnou železničku až ke geologické expozici hornin. Je to malé muzeum velkých exponátů! Ty jsou pozůstatkem Sochařského sympozia, které se ve Svatém Janu pod Skalou konalo v roce 2004.

Kolik vystavených hornin napočítáš?

Je tam 17 hornin.

A právě za tímto prostranstvím odbočte z naučné stezky a dejte se vlevo k **Solvayovým lomům**.

Rezavějící krasavci zaparkovaní podél cesty naznačují, že centrum lomu už není daleko a vnáší do okolní krajiny něco z atmosféry

Divokého západu. Asi po 200 metrech dojdete k hlavním provozním budovám, kde společnost Barbora vybuodovala zajímavý důlní a průmyslový skanzen. Informační panely vám vysvětlí, jak probíhala těžba a doprava vápence dolů k Berounce a odtamtud po železnici dál do světa. Seznámíte se i s jednotlivými provozními objekty areálů bývalých lomů a najdete tu jeden z nejstarších důlních vozíků, který prý ujel v temných štolách po kolejích vzdálenosti větší než ze Země na Měsíc. Největším lákadlem je ale podzemní expozice hornictví ve staré štole, a hlavně úzkokolejná železnice, po které důlní vláček vozí návštěvníky. Na naučnou stezku Svatojánského okruhu se vraťte podél kolejí, překročte je a pokračujte k závoře. Za ní začne pěšina klesat přímo do lesa. Cestou minete dnes již nepřístupnou **jeskyni Arniku** s odpočinkovým altánem a hluboce zařízlé údolí **Propadlých vod**. Spodní část údolí se proměňuje téměř v soutěsku, která může být po dešti dosti kluzká. Vypadá to tu, jako by někdo vzal typické údolí z Dolomit na italské hranici a přenesl je

do středu Čech. Vždyť se také stezky Českého krasu klikatí v místech, kde se v minulosti rozlévala pravěká moře. Na jejich dně žili drobní tvorové, kteří svým vzhledem připomínali obrněné brouky. Aniž by to tušili, stali se nejpopulárnějšími zkamenělinami z bývalých vodních ploch a dostali se i do znaku této chráněné krajinné oblasti.

Všiml/a sis, jaké zvíře má CHKO Český kras ve svém logu?

CHKO Český kras má ve svém logu trilobita.

Klesající stezka vás dovede až ke zdi bývalého klášterního areálu, kde se připojíte k cestě, na které výlet započal.

Pak už stačí odbočit vlevo a vyjdete zpět na prostranství před kostelem ve Svatém Janu pod Skalou.

3. Stříbrná pokladnice Českého království (Kutná Hora)

Když se řekne Kutná Hora, každému se nejspíš vybaví nepřehlédnutelné věže chrámu sv. Barbory a stříbrné doly. Díky nim se také město stalo doslova pokladnicí Českého království a čeští králové jedněmi z nejbohatších panovníků středověké Evropy! Nenajdete tu hrad ani zámek, a přesto vás město ohromí. Následující trasa vám představí to nejdůležitější, co byste při návštěvě historického centra neměli opomenout, a jako bonus navíc vás pozve do okrajové části Sedlec, kde se ukrývá proslulá kostnice.

TRASA »»»

parkoviště Na Valech »»» Kremnická »»» Vorlíčkovy sady »»» Barborská »»» Ruthardská »»» Havlíčkovo nám. (Vlašský dvůr) »»» ul. 28. října »»» Palackého náměstí »»» Husova »»» Rejskovo nám. »»» parkoviště Na Valech
Sedlec: parkoviště Vítězná »»» katedrála Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele »»» Zámecká »»» kostel Všech svatých s kostnicí »»» zpět na parkoviště Vítězná

Délka trasy: 2 km (centrum města) + 0,5 km (Sedlec)